

E L Ő T E R J E S Z T É S

emléktáblák elhelyezéséről

Kettő, a 2012-es év első negyedében elhelyezni kívánt emléktábla tervezett helyét és szövegét terjesztjük a T. Közgyűlés elé:

1. Király Béla vezérezredes
2. Ispánki József szobrász

A Névbizottság az emléktáblák szövegezését vizsgálta, azt egyhangúlag jóváhagyta.

1. Király Béla vezérezredes emléktáblája

A Nagy Imre Társaság Somogy Megyei Szervezetének nevében Ujságh Tibor kezdeményezte a politikus-történész emléktáblájának elhelyezését.

Kaposvár egykori szülötte, Prof. Dr. Lovag Király Béla Kálmán a Magyar Nemzetőrség egykori Történelmi Főparancsnoka, nyugállományú vezérezredese.

Király Béla jelentős szerepet töltött be az '56-os eseményekben. Ő volt a Forradalmi Karhatalmi Bizottság és a Forradalmi Honvédelmi Bizottmány elnöke, valamint Nagy Imre Őt nevezte ki Budapest katonai parancsnokának. Nagy Imrétől kapta feladatul az új Nemzetőrség megszervezését is. A forradalom leverését követően emigrációba kényszerült, az Amerikai Egyesült Államokban telepedett le. Aktívan kivette részét a politikai emigráció munkájában; hadtörténészként számos elismerésre és tudományos fokozatra tett szert. Több amerikai város díszpolgárává választotta. 1989-ben hazatért, és még ez évben a Legfelsőbb Bíróság felmentette az ellene korábban emelt vádak alól, és visszaadta vezérőrnagyi rangját. 1990-ben vezérezredessé léptették elő. Az 1990-es országgyűlési választáson független jelöltként mandátumot szerzett Somogy megye 1-es számú egyéni választókerületében (Kaposvár). Ez alatt az Országgyűlés Honvédelmi Bizottságának alelnökéként dolgozott, mandátumát 1994-ig viselte. 2004-ben a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjává választották. A számos hazai és külföldi kitüntetésben részesült katona életének 98. évében hunyt el. (Részletesebb életrajzát az 1. sz. melléklet tartalmazza.)

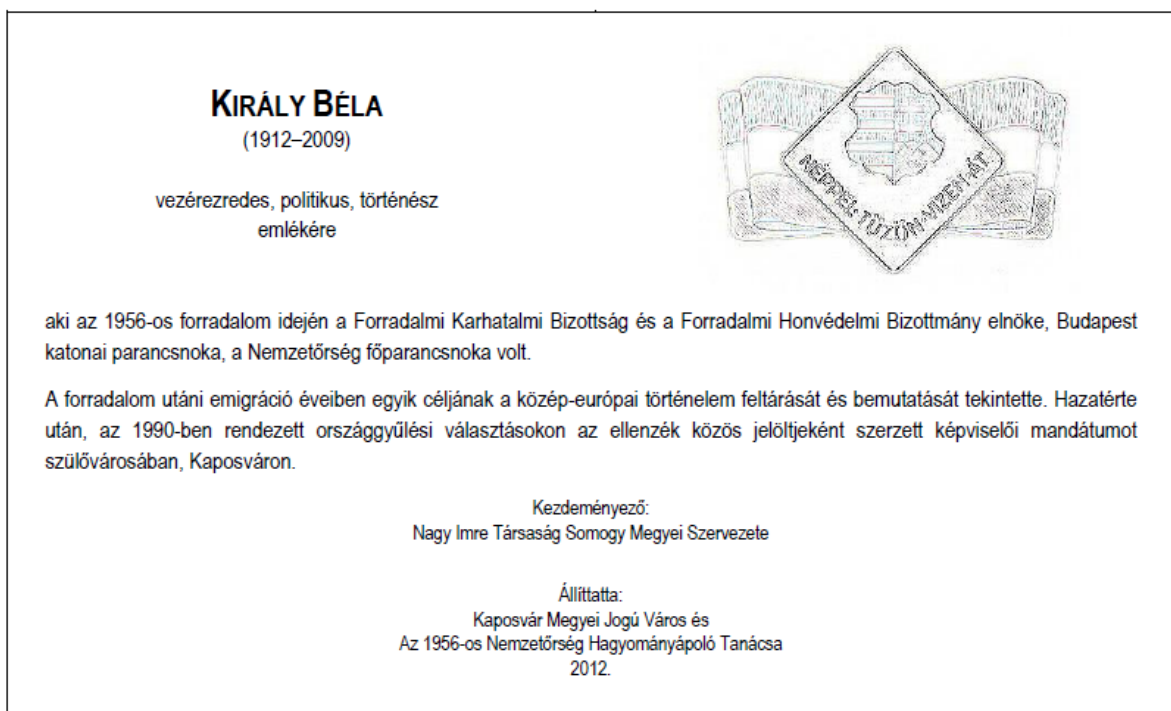
Az emléktábla állítására két helyszínt vizsgáltunk meg:

- Kaposvár, Eötvös utca 5. sz. (magántulajdonú lakóház a Donnerben – Király Béla családjának egykori háza)
- Együd Árpád Kulturális Központ, Kaposvár, Csokonai u. 1.

A két lehetőség közül a középület tűnik logikusabb megoldásnak, mivel az földrajzi helyzeténél fogva beilleszthető az '56-os ünnepség-sorozatba és koszorúzások-megemlékezések alkalmával elegendő előtérrel rendelkezik; városközponti szerepe miatt pedig határozottabban jelenik meg a köztudatban, így jobban betölti azt a szerepét, ami miatt emléktáblát állítunk: Király Béla történelmi jelentőségét szélesebb körben ismerteti meg a városban élőkkel.

Az emléktábla megjelenése – az épület egy eleme burkolólapjának gravírozása - építészetileg jól illeszthető az új épülethez, a megoldás a tervezővel egyeztetve született.

Az emléktábla tervezett szövege, megjelenése:

Állíttató:	Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata és Az 1956-os Nemzetőrség Hagyományápoló Tanácsa
Kezdeményező:	Nagy Imre Társaság Somogy Megyei Szervezete
Az emléktábla helye:	Együd Árpád Kulturális Központ, Kaposvár, Csokonai u. 1.
Az emléktábla mérete:	50×100 cm
Anyaga:	homlokzat elemes burkolata, kerámialap
Az állítás javasolt ideje:	2012. április 14. (Király Béla 100. születésnapja)
Bekerülés várható összege:	100.000 Ft
Forrása:	Az 1956-os Nemzetőrség Hagyományápoló Tanácsa

Fotó a helyszínről:

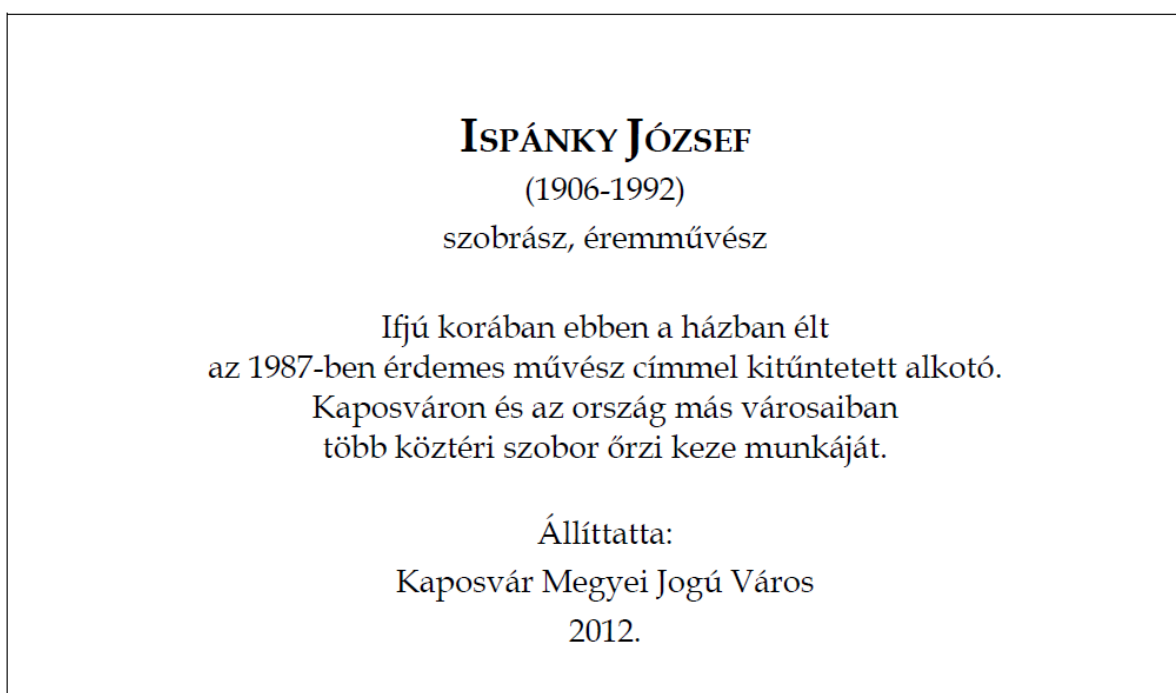
Kérem a T. Közgyűlést, hogy az emléktábla Együd Árpád Művelődési Központ épületén történő elhelyezését.

2. Ispánki József szobrászművész emléktáblája

Kellner Bernátné kaposvári lakos indítványozta és Dr. Szép Tamás javasolta Ispánki József érdemes szobrászművész emléktáblájának elhelyezését.

Ispánki József gyermekkorát Kaposváron töltötte, a Donnerben lakott, iskoláit a Séta téri iskolában, majd a Kaposvári Polgári Iskolában folytatta. Először szakmát tanult – asztalosként – majd ezt követően jelentkezett az Iparművészeti Főiskolára. Művészeti pályája során több jelentős köztéri szobor megalkotása mellett, mint éremművész, kisplasztikák alkotója szerzett számos elismerést. Kaposváron az Ő alkotása a Petőfi szobor az egykori Rendelőintézet előtt, a Németh István szobor a Berzsényi parkban, a Sellő c. szobor a fürdőben, Csiky Gergely mellszobra a Színházban és Fodor József bronzportréja a Kórház területén. Országos híró szobra, Veszprém jelképe a Szent István királyt és Gizella királynőt ábrázoló szoborpáros. (Részletesebben. lásd 2.sz. melléklet).

Az emléktábla tervezett szövege, megjelenése:

Állítató:	Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata
Az emléktábla helye:	Kaposvár, Bartók Béla utca 3. (Egykori lakóépülete – tulajdonossal egyeztetve)
Az emléktábla mérete:	60×80 cm
Anyaga:	márványlap, vésett-festett betűkkel
Az állítás javasolt ideje:	2012. március 16. (A művész születésnapja)
Bekerülés várható összege:	100.000 Ft
Forrása:	Szponzori támogatás

Fotó a helyszínről:

Kérem a T. Közgyűlést, hogy az emléktábla Bartók Béla u. 3. sz. lakóépületen történő elhelyezését.

Kaposvár, 2012. február 2.

Szita Károly
polgármester

Határozati javaslat:

1. Kaposvár Megyei Jogú Város Közgyűlése hozzájárul Király Béla emléktáblájának a Csokonai u. 1. sz. alatti ingatlan falára történő kihelyezéséhez.

Felelős: Szita Károly polgármester
Közreműködik: L. Balogh Krisztina városi főépítész
Stickel Péter igazgató
Határidő: 2012. április 14.

2. Kaposvár Megyei Jogú Város Közgyűlése hozzájárul Ispánki József emléktáblájának a Bartók Béla utca 5. sz. alatti ingatlan falára történő kihelyezéséhez.

Felelős: Szita Károly polgármester
Közreműködik: L. Balogh Krisztina városi főépítész
Stickel Péter igazgató
Határidő: 2012. március 16.

Prof. Dr. Király Béla Kálmán

(Kaposvár, 1912. április 14. – Budapest, 2009. július 4.)

Politikus, katona

Életpályája:

Érettségi után önként jelentkezett a kaposvári állomáshelyű magyar királyi „Zrínyi Miklós” 7. honvéd gyalogezredbe, 1930-ban tette le a katonai esküt „karpaszományos” gyalogusként. Itt tartalékos tiszti tanfolyamot végzett, 1935-ben tizedikként avatták hadnaggyá a Ludovika Akadémián.

1935 és 1939 között a szintén kaposvári magyar királyi „Nagy Lajos Király” 6. honvéd gyalogezredben szolgált hadnagyi rendfokozatban. Az ezred tulajdonosa III. Viktor Emánuel olasz király volt, 1937. évi magyarországi látogatása alkalmával Királyt kitüntette az Olasz Koronarend lovagkeresztjével. 1939-ben főhadnaggyá léptették elő.

1939 és 1942 között a m. kir. Honvéd Hadiakadémián folytatott tanulmányokat. 1941-ben vezérkari százados lett, egy évvel később, mint a végzős évfolyam tagja, 1942 nyarán három hónapra frontszolgálati tapasztalatszerzésre a Don mellett állomásozó 2. magyar hadsereghez vezényelték többedmagával. Itt 1-1 hónapot hadosztály-, hadtest- és hadseregtörzsben szolgáltak. A doni első beosztását korábbi seregtestéhez, a 10. könnyű hadosztályhoz kapta. A hadosztály Donhoz érkezéséig neki kellett annak védelmi állását megterveznie. A nyár folyamán lezajlott korotojaki csatában már Csataj Lajos altábornagy, a IV. hadtest parancsnokának vezérkari tisztjeként vett részt a védelmi műveletek irányításában. A frontszolgálatot követően a Hadiakadémiát a legjobb eredménnyel, évfolyamelsőként (ún. „Szobrosként”) végezte el. A végzeteket egyéves próbaszolgálatra vezényelték ki, majd letelte után ténylegesen vezérkari (vk.) tisztökké váltak, amit az egyedi paroli jelzett (vörös alapon fekete). 1943 és 1945 márciusa között, a magyarországi harcok végéig, a Honvédelmi Minisztérium Szervezési Osztályán az elvi alosztály vezetője volt, századosként.

Meghatározott időközönként hadi szolgálatot is teljesítenie kellett. Hadi szolgálatait az alábbi beosztásokban teljesítette:

1. 1943. december (Proskurov)–1944. április: a *201. megszálló hadosztály* anyagi vezérkari tisztje. Az itt magyar zsidó munkaszolgálatosokkal szemben tanúsított emberi magatartása miatt a Jad Vasem bizottság később a „*Világ Igaza*” címmel tüntette ki (lásd lent).
2. 1944. április: a *201. megszálló hadosztály* megbízott vezérkari főnöke. A hadosztály átszervezése után beosztása megszűnt, nyolc hónapnyi frontszolgálat után ismét a Honvédelmi Minisztériumban dolgozott a fent nevezett beosztásban.
3. 1944. május: a *19. gyaloghadosztály* hadműveleti vezérkari tisztje.
4. 1944. június–augusztus: az *1. magyar hadsereg* hadműveleti osztályára beosztott vezérkari tisztje.
5. 1944. szeptember–október 16.: a *8. tábori póthadosztály* anyagi vezérkari tisztje. Szálasira nem tett esküt, megbízható munkatársaiból ellenállócsoportot szervezett.^[1]

6. 1944. október–november: az *1. magyar hadsereg* hadműveleti osztályára beosztott vezérkari tisztt.
7. 1945. március végén önként jelentkezve a kőszegi védőkörletre alakított ideiglenes dandár vezérkari főnöke, majd később parancsnokuk Ausztriába való távozása után annak parancsnoka lett. Március 29-én Király adta át a várost a szovjet csapatoknak. Hadifogságba került, ahonnan többedmagával megszökött.

1945. december 4-én a HM Igazoló Bizottsága igazoltnak nyilvánította. 1946. március 1-jével kinevezték az 1. honvéd gyaloghadosztály vezérkari főnökének Pápa, majd Tolna állomáshelyekkel. 1946-ban vezérkari őrnaggyá, majd vezérkari alezredessé léptették elő. 1947/1948-ban a HM Kiképzési Osztály vezetője, 1948/1949-ben a gyalogság szemléltetőhelyettese volt. 1949-ben vezérkari ezredes lett. 1949 októbere és 1950 áprilisa között a gyalogság parancsnoka volt. 1950. március 15-étől vezérőrnagy, az 1950-es díszszemlét ő irányította. 1950/1951-ben előbb a Magasabb Parancsnoki Tanfolyam parancsnoka, majd a Honvéd Akadémia parancsnoka volt.

1951. augusztus 17-én az ÁVH letartóztatta. 1952. január 15-én koncepciók perben kötél általi halálra ítélték. 1952. január 29-én ítéletét életfogytig tartó börtönbüntetésre módosították.

1956. szeptember 7-én ideiglenesen szabadlábra helyezték. A forradalom ideje alatt október 28-áig kórházban kezelték, október 31-én rehabilitálták. Aznap a megalakuló Forradalmi Karhatalmi Bizottság és a Forradalmi Honvédelmi Bizottmány elnöke, valamint Nagy Imre ekkor nevezte ki Budapest katonai parancsnokának. Tőle kapta feladatul is az új Nemzetőrség megszervezését.

A Forradalmi Karhatalmi Bizottságot október 31-én alakították a felkelők, a honvédség, a rendőrség és a munkások képviselői azzal a céllal, hogy egy új koalíciós kormány megalakulását előkészítendő konszolidált helyzetet teremtsenek. Ez a bizottság elvi elhatározásokat hozott, ezek végrehajtására egy, a fegyveres alakulatok vezetésére képes parancsnokságra volt szükség. Kívánatos volt továbbá a szabadságharcos egységek azonos szabályok szerinti szervezése is. E feladatok ellátása érdekében került sor a '48-as hagyományokon alapuló Nemzetőrség szervezésére. 1956. novemberében az utóvédharcokat követően az osztrák határ irányába, Ják közelében hagyta el Magyarországot.

57 januárjától a Strasbourgan létrejött Magyar Forradalmi Tanács egyik alelnöke volt. Kéthly Anna és Kővágó József társaságában tanúvallomást tett a forradalmi eseményekről az ENSZ Ötös Bizottsága előtt New Yorkban. 1957 és 1966 között tagja volt a Varga Béla elnöksége alatt működő Magyar Bizottságnak.

Aktívan kivette részét a politikai emigráció munkájában. E tevékenységének egyik jelentős állomása volt 1961-es ázsiai utazása. Számos előadást tartott a forradalomról a világ különböző egyetemein (többek között: Tokióban, Kuala Lumpurban, Manilában, Londonban, a párizsi Sorbonne-on).

Az Amerikai Egyesült Államokban telepedett le, ahol 1965-ben kapott állampolgárságot. 1959-ben az Egyesült Államok Hadseregének Parancsnoki és Vezérkari Akadémiája tiszteletbeli tagjává választotta. 1966-ban PhD fokozatot szerzett (magna cum laude) a Columbia Egyetem történelem szakán. 1971-től a hadtörténelem professzora a New York-i Városi Egyetemen, a Brooklyn College-ben. 1982-ben emeritálták. 1994-ben a humán tudományok doktora.

Diszpolgára Baton Rouge (Louisiana), Louisville (Kentucky) városoknak, valamint Maryland és Delaware államoknak, Kentucky állam ezredese.

1977-ben alapította meg az Atlantic Studies on Society in Change című könyvsorozatot, amely a közép-kelet-európai régió (és benne Magyarország) újabb kori történelméről ad ki tudományos igényű tanulmányköteteket, monográfiákat. A Columbia University Press által terjesztett kötetek száma meghaladta a százharmincat.

1989-ben hazatért. Beszédet mondott Nagy Imre és vértanú társai újratemetésén. Még ez évben a Legfelsőbb Bíróság felmentette az ellene korábban emelt vádak alól, és visszaadta vezérőrnagyi rangját. 1990-ben vezérezredessé léptették elő. Az 1990-es országgyűlési választáson független jelöltként mandátumot szerzett Somogy megye 1-es számú egyéni választókerületében (Kaposvár). 1990 novemberében átült az SZDSZ-frakcióba (a pártba nem lépett be), az Országgyűlés Honvédelmi Bizottságának alelnökeként dolgozott. Mandátumát 1994-ig viselte.

1991-ben a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen elnyerte a hadtudományok tiszteletbeli doktora címet.

1993. március 11-én a Jad Vasem Intézet a Világ Igazai közé választotta, mivel 1944-ben vezérkari tisztként fellépett a hadosztálya kötelékébe tartozó zsidó munkaszolgálatosok életének védelmében. 1995-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje a csillaggal kitüntetésben részesült.

2000 és 2002 között Orbán Viktor miniszterelnök személyes megbízottja volt a haderőreform munkálataiban. 2002-ben kitüntették a Magyar Köztársasági Érdemrend nagykeresztjével (katonai tagozat). 2004-ben a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjává választották, és elnyerte a Nagy Imre Érdemrendet is.

Életének 98. évében, 2009. július 4-én hunyt el.

Ispánki József

(Budapest, 1906. március 16. – Budapest, 1992. november 3.)

Éremművész, szobrász.

Életpályája:

1923 - 1927 az Iparművészeti Iskola, majd 1927 - 1930 között Magyar Képzőművészeti Főiskola növendéke volt. Mesterei Mátrai Lajos, Simai Imre és Szentgyörgyi István voltak. 1931 és 1933 között római ösztöndíjas, majd utána 1935-ig tanársegéd volt a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. 1930-tól kiállító művész; rendszeresen részt vett az országos tárlatokon. 1940. október 22-án feleségül vette Boldogfai Farkas Máriát.

Köztéri művei (Kaposvári munkák vastag betűvel kiemelve):

1. Szent István és Gizella (mészkő, 1938, Veszprém, Vár)
2. Tompa Mihály (dombormű, 1940, Budapest, XIV. ker., elpusztult)
3. gr. Batthyány Lajos elfogatása (kő dombormű, 1941, Budapest, V. ker., Egyetem u. 16., Károlyi Palota, Henszlmann u.)
4. Kuzsinszky Bálint (emléktábla, kő, 1944, Budapest, III. ker., Szentendrei út 139. Aquincum Múzeum)
5. **Szovjet hősi emlékmű domborműve (bronz, 1945, Kaposvár, Kerényi Jenő u.)**
6. Zalka Máté (kő, 1950 körül, Budapest, V. ker., Rosenberg házaspár u. 27., lebontották)
7. Paraszt figura (mészkő, 1952, Pécs, Petőfi Laktanya, Pécsváradi út)
8. **Petőfi (1954, Kaposvár, Petőfi tér)**
9. Védőnő (alumínium, 1954, Szeged, Védőnőképző, kert)
10. Üvegfüvő (alumínium, 1955-1959, Salgótarján, Üveggyár)
11. Figurális dombormű (terrakotta, 1955, Budapest, II. ker., Pannónia Filmstúdió, Hűvösvölgyi út 64.)
12. **Latinka Sándor (mellszobor, bronz, 1955, Kaposvár, Rippl-Rónai Múzeum)**
13. homlokzati dombormű (mészkő, 1956, Salgótarján, Megyei Tanács [Pándi-Kiss Jánossal, Kiss Kovács Gyulával, Boda Gáborral])
14. figurális dombormű (terrakotta, 1956, Győr, Szakszervezeti Székház)
15. Napba néző (vörösrézlemez domborítás, 1957, Budapest, XII. ker., Széchenyi hegyi TV-adótorony bejárat)
16. Felvonuló diákok (mészkő dombormű, 1959, Komló, Kenderföldi Iskola)
17. **Csiky Gergely (mellszobor, bronz, 1959, Kaposvár, Csiky Gergely Színház, előcsarnok)**
18. Energia-Villám (fém, 1960-1961, Budapest, XVIII. ker., Nefelejcs u. 2., Kispesti Hőerőmű)
19. Védőnő-Óvónő (alumínium, 1961, Sárospatak, Óvónőképző Intézet)
20. Irinyi János (mellszobor, bronz, 1962, Létavértes-Vértes, Kollégium)
21. Monteverdi (bolgár mészkő, 1961-1967, Budapest, VI. ker., Operaház)
22. Smetana (bolgár mészkő, 1961-1967, Budapest, VI. ker., Operaház)
23. Férfi és női tondó (bronz, 1961, Csákvár, TBC Szanatórium)

24. Nevelőnő-Ápolónő gyermekkel (alumínium, 1962-1964, Fót, Gyermekváros, park)
25. Szimbolikus figura-Gyógyítás-Kígyós nő (alumínium, 1965, Kecskemét, Megyei Kórház)
26. Mosonyi Mihály (emléktábla, ruskicai márvány, 1966, Budapest, V. ker., József A. u. 1.)
27. Olvasó lány (bronz, 1966, Egercsehi, Bányaüzem)
28. Költészet (mészkő, 1966-1969, Budapest, Budavári Palota, Hunyadi udvar)
29. Tompa Mihály emlékoszlop (3 db bronz, dombormű, 1967, Budapest, XIV. ker.,
30. Népstadion úti Kis botanikus kert, 1940-es városligeti elpusztult emlékpadról áthelyezve)
31. Arany János (bronz, 1967, Kisújszállás, Arany János Gimnázium)
32. Báthori István (szobor, 1969, Nyírbátor, Báthori István Gimnázium előtt)
33. J. Gagarin (mellszobor, mészkő, 1971, Taszár, Laktanya)
34. díszkút (mészkő, 1972, Dunakeszi, Járműjavító Vállalat Lakótelep)
35. **Fodor József (bronzportré, 1972, Kaposvár, Megyei Kórház)**
36. **Mártír emléktábla-Spila Rezső (márvány, 1977, Kaposvár, Nyomdaipari Vállalat)**
37. **Sellő-Szellő (bronz, 1978, Kaposvár, Strand)**
38. **Németh István (bronz, ?, Kaposvár, Berzsenyi park)**
39. Díszkút plasztika (?, Komló, Fő tér)

Díjai, elismerései:

- * Szinyei Társaság díja (1928)
- * Szinyei Társaság kitüntető elismerése (1934)
- * Svéd Éremművész és Numizmatikai Szövetség kitüntetése (1936)
- * Párizsi Világkiállítás, arany-ezüst érem (Diplôme d'honneur, 1937)
- * Ferenc József szobrászati díj (1939)
- * III. Országos Érembiennále, Sopron (1981)
- * Érdemes művész (1987)